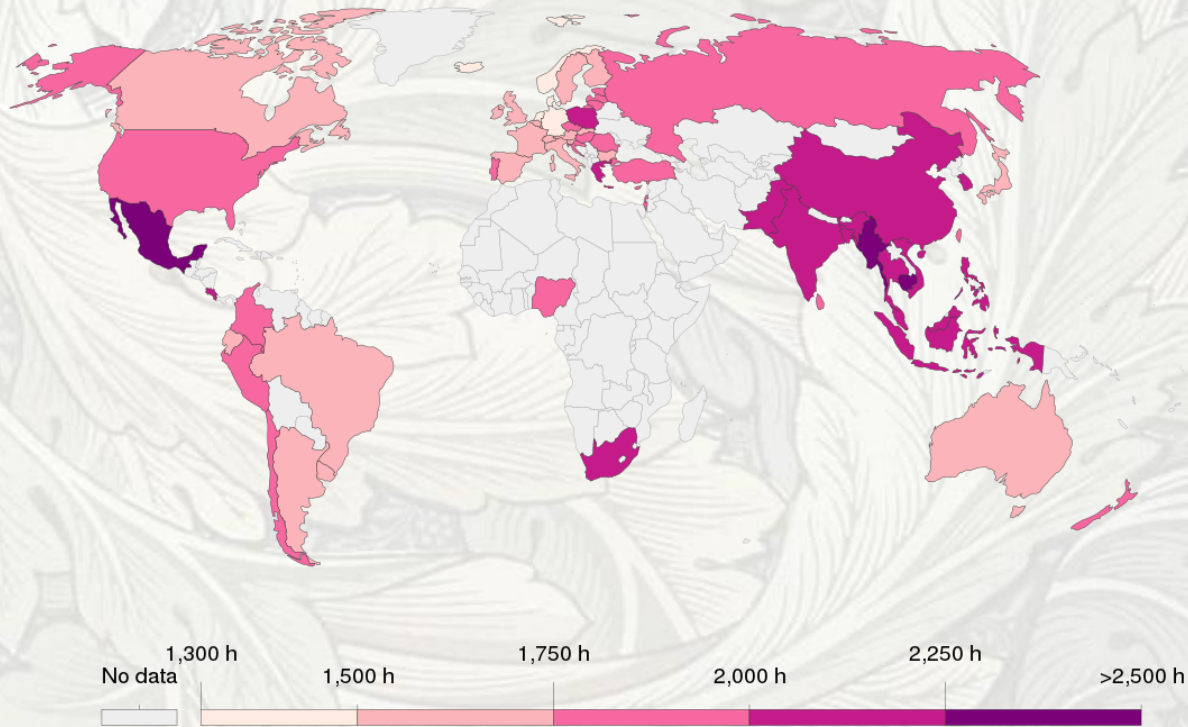

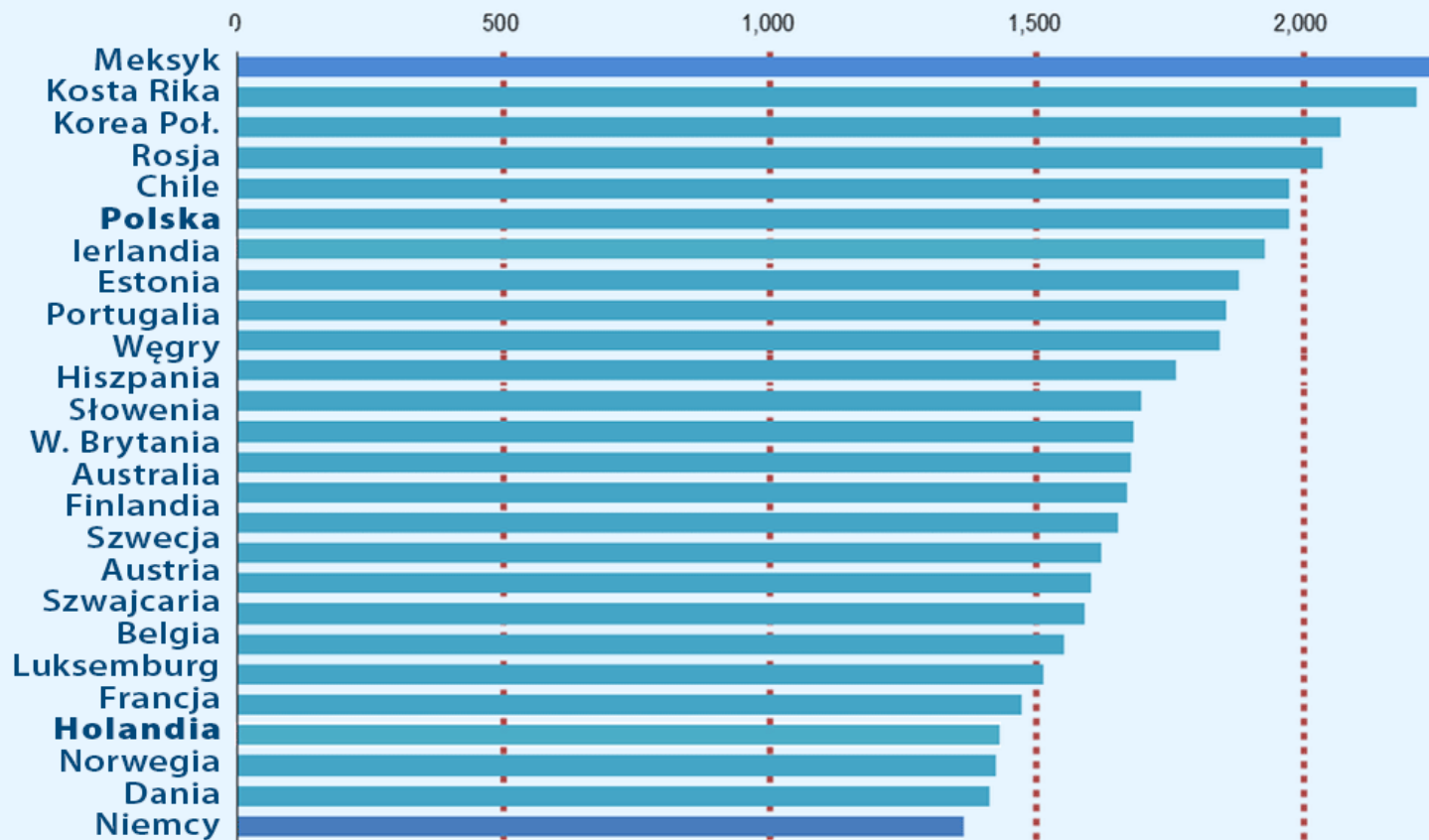
**"Wątpię, aby tacy ludzie byli
gotowi pracować po 16 godzin na
dobę, żeby osiągnąć sukces" -
prof. Marcin Matczak**

Average annual working hours per employed person, 2017

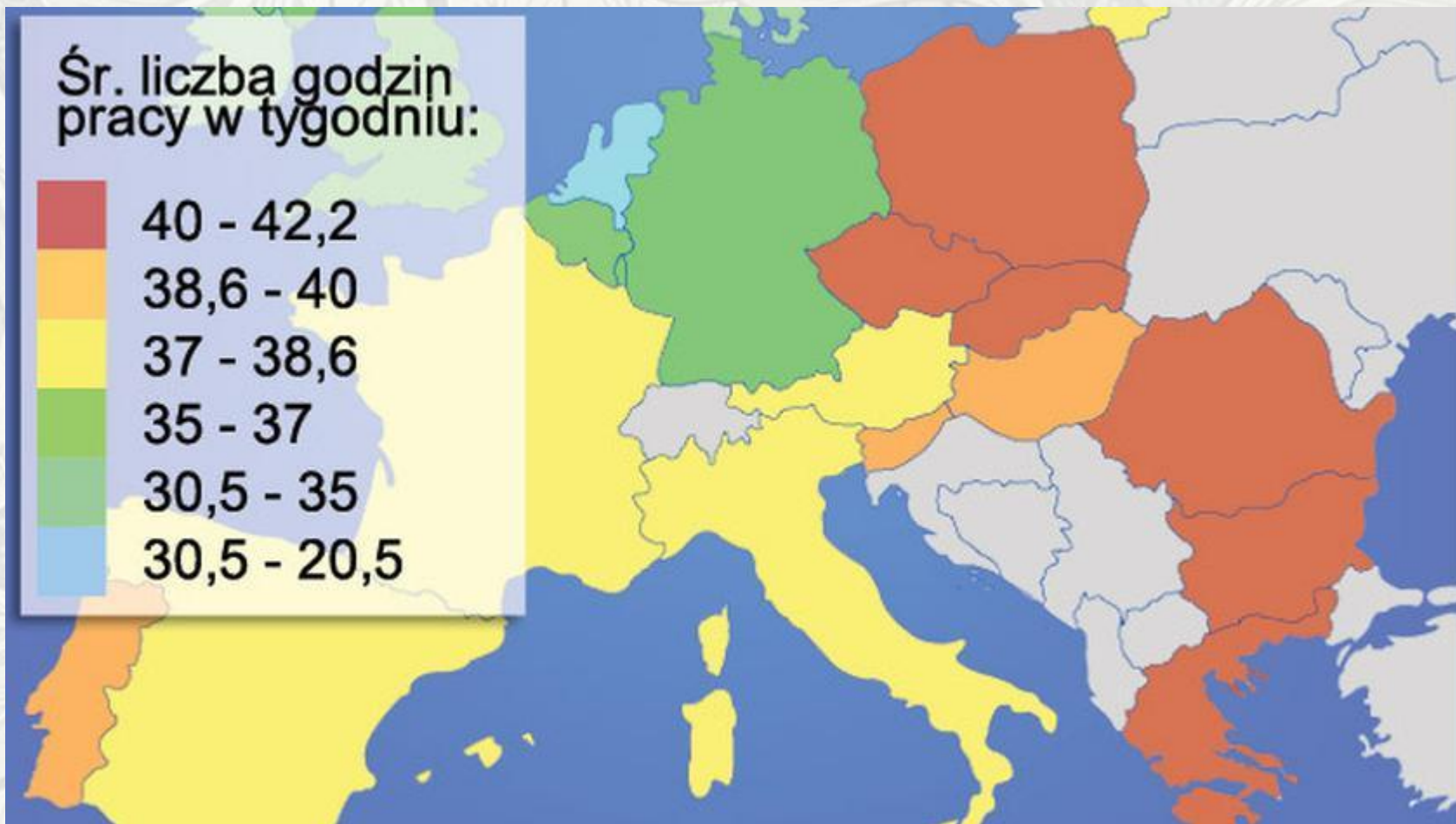
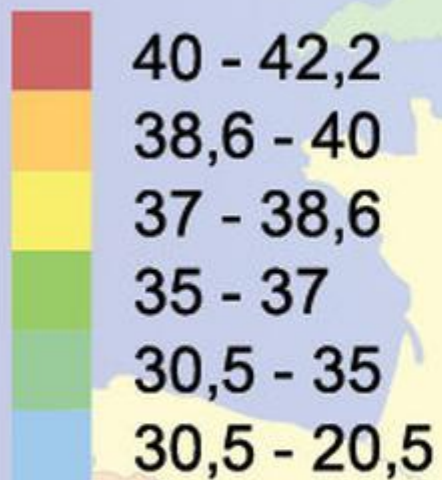

Source: Feenstra et al. (2015) Penn World Tables 9.1

Statystyczna ilość godzin pracy w roku 2016 (OECD 2018).

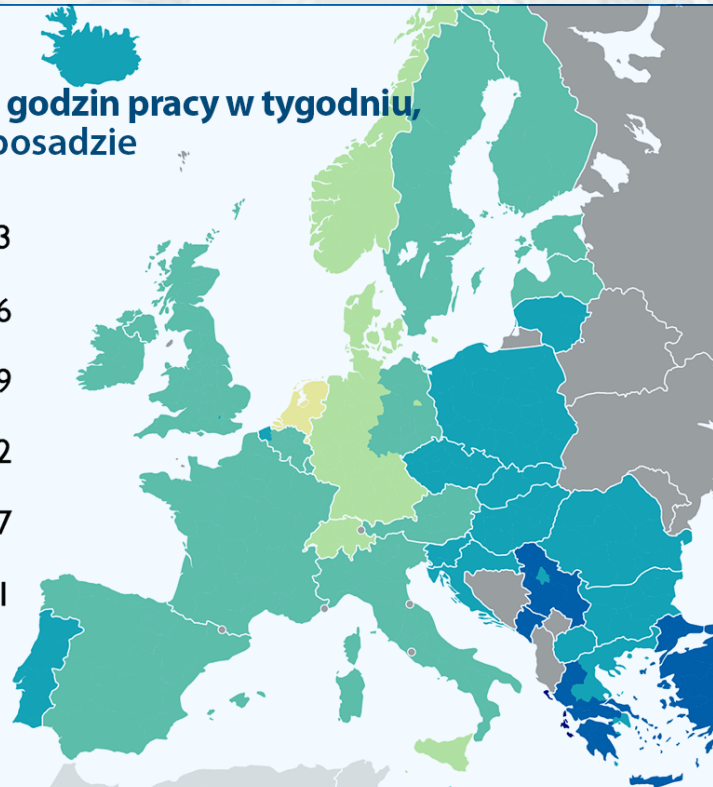
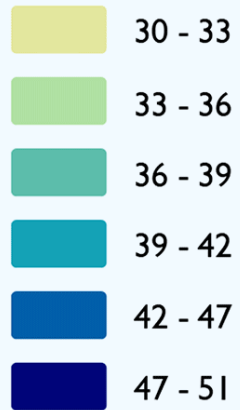
Śr. liczba godzin
pracy w tygodniu:

2019

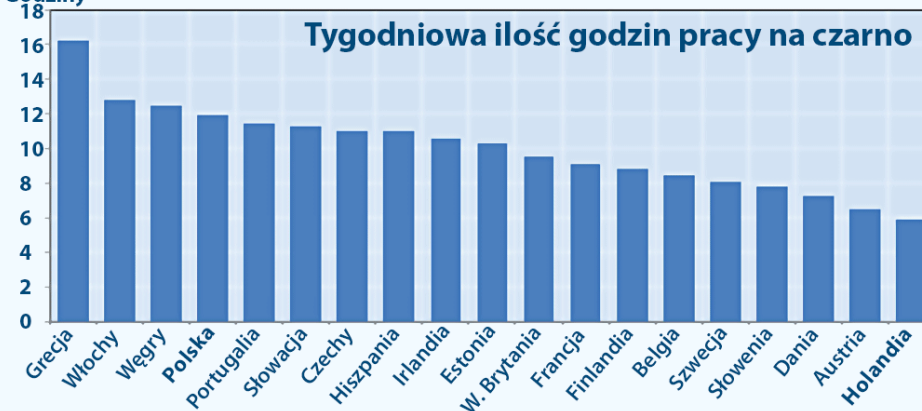
Średnia ilość godzin pracy w tygodniu, na głównej posadzie

(wiek 20-64 lat)

Źródło: Landgeist.com

Godziny

Źródło: Researchgate.net

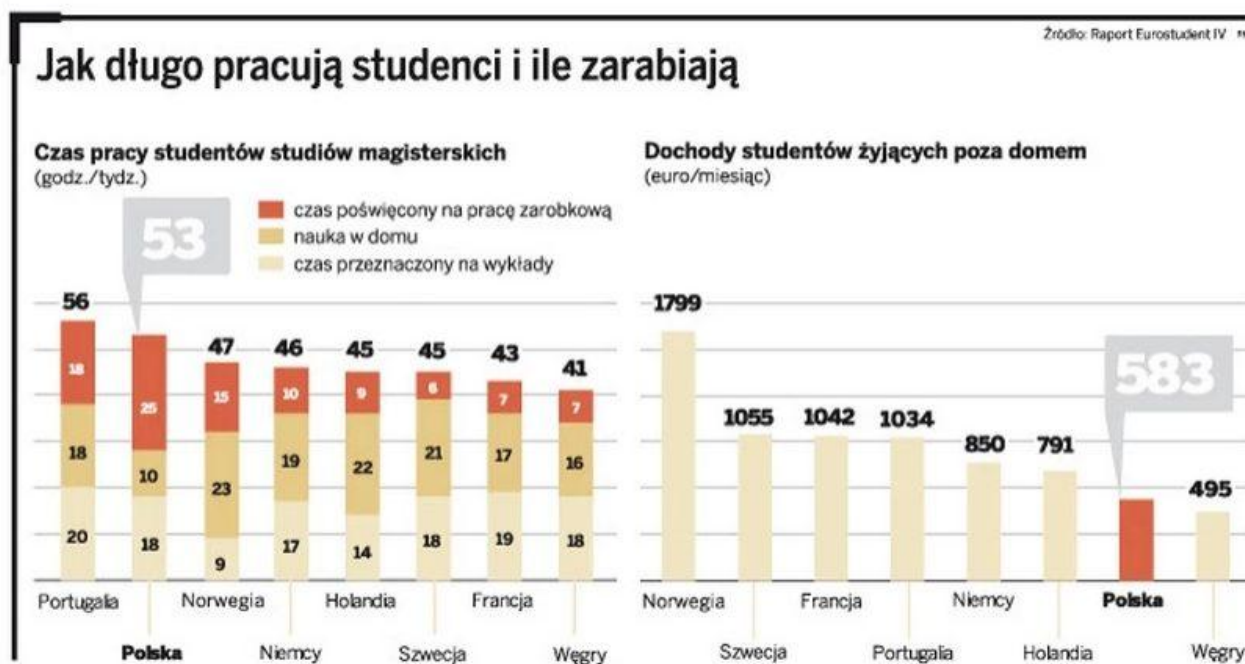
2017

Polski student haruje jak wół - wszystko przez niskie stypendia

Artur Grabek

20 czerwca 2011, 05:45

Ten tekst przeczytasz w 2 minuty

Jak długo pracują studenci i ile zarabiają / DGP

Tylko 89 euro stypendium dostaje od państwa przeciętny polski żak. Tymczasem Norweg – 1799 euro, prawie 7 tys. zł. Dlatego polscy studenci to tytani pracy.

Polscy studenci to tytani pracy – tak przynajmniej wynika z najnowszych badań

PRACA

Teorie zorientowane na stan

Starają się opisać, czym jest praca i jak nią należy kierować

Rola pracy dla człowieka

- Praca daje możliwość utrzymania
- Sprawia, iż człowiek otrzymuje tożsamość (Dejours, 2006; Chamberlain, 2018).
- Określa miejsce osoby w świecie
- Kondycja ludzka zawiera aspekt pracy – pracuje się po to, żeby przeżyć, ale także po to, aby zaznaczyć swoją obecność w życiu własnym i innych (Nancy Harding, 2013).

Marian Konieczny, *Pomnik braci górniczej*

Praca jako element kondycji ludzkiej

- Praca taka jak rzemiosło zawiera piękno i trud, wymaga poświęcenia.
- Praca rzemieślnika to „trwały, podstawowy ludzki impuls, pragnienie, by wykonać pracę dobrze, po prostu dla niej samej”.
(Richard Sennett, 2008)

William Morris (Arts & Crafts)

<https://www.youtube.com/watch?v=HAomEJUQOrE>

Cechy pracy organicznej

- Praca organiczna to taka, która organizowana jest własnym rytmem, swoją wewnętrzną spójnością. Gdy poświęcić im pełną uwagę, pomagają osiągnąć mistrzostwo i poczuć jedność z wykonywanymi czynnościami. To przynosi głęboką, jednocześnie zmysłową i duchową przyjemność.
(Richard Sennett)

Brian Holland, *Peace*

Sens pracy

- Praca wymaga długoletniej praktyki i ciągłego zaangażowania.
- Proces jest wartością samą w sobie, równie ważną, jak efekt.
- Sens pracy to sam jej proces, jej efekt, zadowolenie z efektu, zasłużony odpoczynek.

Wszystkie te elementy są częścią większej, organicznej całości. (Richard Sennett, Zygmunt Bauman)

Henryk Mierzecki, *Ręka pracująca*

Flow, czyli przepływ (Mihaly Csikszentmihalyi)

Praca organiczna wytwarza stan przepływu. Jest to stan psychiczny, który występuje, gdy dana osoba jest całkowicie zanurzona w tym, co robi. Przepływ charakteryzuje się energicznym skupieniem, pełnym zaangażowaniem i sukcesem w procesie działania.

Przepływ

- Stan, który określa mianem przepływu (*flow*), przypomina doświadczenie szczęścia.
- Sprzyja twórczości, ale także zwykłej, codziennej pracy.
- Człowiek w tym stanie jest całkowicie skoncentrowany na tym, co robi i na bieżącej chwili.
- Traci się poczucie czasu i miejsca.
- Pojawia się intensywna świadomość wykonywanej pracy.
- W tym stanie natychmiast reaguje się na popełniane błędy i koryguje je.

John Slavin, *River*

Warunki pracy - arbetsro

- By osiągnąć stan przepływu, potrzebna jest koncentracja, umiejętności, wystarczające dla wykonania pracy i talent.
- Otoczenie powinno być szczególnie dostosowane, przede wszystkim nie może przeszkadzać.

Alessio Albi

Przeptyw zbiorowy

- Przeptyw może być także doświadczeniem zbiorowym, jeśli zostaną zapewnione odpowiednie warunki grupie ludzi, która oddaje się wspólnej twórczości czy pracy.

Karolina Matyjaszkowicz, *Górskie legendy*

Dobra praca

- „Dobra praca” to taka, której efektów nie da się sprowadzić do dążenia do maksymalizacji zysku. Jej istotnym celem jest też przyczynienie się do zwiększenia szczęścia i dobrobytu ludzi.
- Dobre miejsce pracy daje ludziom serdeczne zadowolenie z pracy, a jednocześnie przyczynia się do społecznego dobrobytu, w sensie materialnym i pozamaterialnym.

Vivian Maier

Rola menedżera

- Menedżer, szef, kierownik powinien zaoferować ludziom możliwie najatrakcyjniejsze warunki pracy, zadbać o to, by praca miała sens.
- Dobra strategią rozwoju jest zachęcanie i wynagradzanie osób, które ze swej natury są zdolne do poczucia przepływu i znajdują radość w pracy.

Katarzyna Korzeniecka, *Demeter*

Sensowna praca

- Ludzie którzy cieszą się tym co robią często potrafią dzielić się swoją radością pracy, a poza tym w ten sposób daje się przykład pozostałym zatrudnionym.
- Pomagają w stworzeniu dobrej firmy również takie działania jak kultywowanie poczucia humoru i dystansu menedżerów do siebie, okazywanie ludziom szacunku, niezależnie od ich pozycji w hierarchii, a także zapewnienie dobrze pracującym ludziom wolności działania i poruszana się.

Mikael Olsson, *Library*, at
Stockholm School of
Economics,

Zarządzanie jako budowanie zaufania

- Jednym z najważniejszych zadań kierownictwa jest tworzenie klimatu zaufania.
- Przykład idzie z góry – empatyczni, wizjonerscy kierownicy przyciągają ludzi i sprawiają, że inni też rozwijają podobne cechy w pracy.
- Hipokryzja i cynizm są zabójcze dla morale. Natomiast szacunek jest kołem zamachowym w tworzeniu zbiorowego przepływu.

Mark Epstein

Alienacja

- „Człowiek jest całością swego życiowego wyrazu, ale [we współczesnym miejscu bywa to] coś nieistotnego [...] Przedmioty pracy nie są wyrazem i potwierdzeniem ludzkiej rzeczywistości pracownika, lecz rzeczami obcymi, należącymi do kogoś innego – ‘towarami’.” (Marcuse, 2007: 93).

Ken White, *Leaving work*

Alienacja jako separacja

Prawie dwa wieki temu Karol Marks i Friedrich Engels opisali taki rozdział jako nieunikniony skutek kapitalistycznych warunków pracy, twierdząc, że robotnik czuje się sobą tylko poza swoją pracą, a w swojej pracy czuje się obcy, jest nie u siebie. (Marx and Engels 1844/2007: 72)

Robert Koehler, *The Strike*

Alienacja jako brak kontroli

- Marx nazwał ten stan "alienacją,, (idea wyobcowania zaczerpnięta od Hegla), odnosząc ją do pracowników, którzy są pozbawieni kontroli nad swoją pracą i jej produktami. Koncepcja ta pozostała w centrum uwagi naukowców, tak w socjologii (Kalekin-Fishman i Langman, 2015) jak w naukach zarządzania (Endrissat et al., 2015; Golden and Veiga, 2015).

Modern Times, reż. Charlie Chaplin (1936)

<https://www.youtube.com/watch?v=HAPilyrEzC4>

Alienacja w sensie filozoficznym

- W sensie filozoficznym alienacja to oderwanie człowieka od swojej autentyczności, wymiana człowieczeństwa na jakąś wartość materialną (Fraco Bifo Berardi, 2009)

Pablo Picasso, *The Charnelhouse*

<https://www.youtube.com/watch?v=v6-K-arVI-U>

Alienacja jako cecha współczesnego społeczeństwa

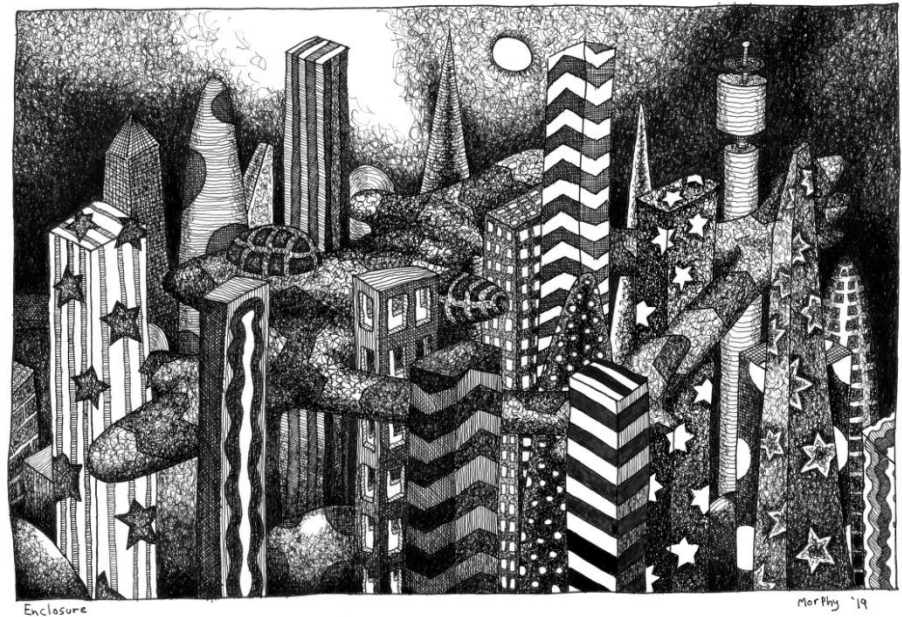
- W dzisiejszych czasach prawie wszystkie zawody podlegają rutynowym procedurom racjonalizacji, specjalizacji i standaryzacji, wspomaganym przez *deskilling* technologiczny, który skutkuje doświadczeniami uprzedmiotowienia i bezsensowności. (Blauner 1964; Caruana and Chircop, 2002; Archibald 2009).

Richard Oelze, Expectation ,
Germany , 1935-36

Zombie-maszyny

- Ludzie nienawidzą swojej pracy (David Graeber, Peter Fleming)
- „Martwimy się, że roboty zabiorą nam pracę, a sami już jesteśmy zombi-robotami.” (Harding, 2006)

Brother Daniel,
Enclosure

Bezsenowna praca

„A meaningless job is a direct attack on the very foundations of the sense that one even *is* a self. A human being unable to have a meaningful impact on the world ceases to exist. (David Graeber, 2018)

Obcość

- Poczucie bycia nie u siebie w swojej pracy jest potężnym doświadczeniem wyobcowania.
- Współczesny sposób produkcji uprzedmiotawia pracę, zamieniając ją w towar kupowany i sprzedawany na wyzyskującym rynku. (Sayers 2011).

Szymon Rogiński,
Szanghaj

Deskilling

Koyaanisqatsi
by Godfrey
Reggio

- Prace wymagające kwalifikacji zostały od czasów *scientific management* (początek XX wieku) podzielone na czynniki pierwsze i pozbawione tak umiejętności, jak poczucia sensu (Harry Braverman, 1975)
- Elementy rzemiosła zostały wyeliminowane z współczesnych profesji, takich jak medyczna, czy edukacja; jej normy zostały zastąpione przez wskaźniki, parametry, rankingi. (Richard Sennett, 2008)

Substytuty przynależności

- We współczesnym kapitalizmie organiczna więź z pracą i jej sensem ulega erozji. Wyobcowanie odczuwane przez pracowników nie ustępuje, pomimo podejmowanych przez kierownictwo prób tworzenia różnych form afektywnego przywiązania poprzez takie idee jak "praca zespołowa", „marka", "kultura korporacji" itp. (Barker 1993; Costas and Fleming, 2009; Cederström and Fleming, 2012).
- W krajach komunizmu państwowego istniała taka sama alienacja i podejmowano próby substytucji poczucia sensu takimi działaniami jak ideologizacja, slogany i mitologizacja (Michael Burawoy, 1992)

Adolph Menzel,
Eisenwalzwerk

Cechy alienacji

- Postrzeganie braku kontroli i sprawczości w pracy
- Brak poczucia sensu wykonywanej pracy,
- Fragmentaryzacja tożsamości
- Wyzyskujące relacje społeczne

Gabriel Isak, Duality

- Najlepsze, na co można liczyć, to korzystna "równowaga między pracą a życiem prywatnym", a może życie bez pracy? (Shelton, 2014; Chamberlain, 2018).

Gabriel Isak

Samo-wyobcowanie

- Wiele obecnych prac krytycznych kładzie nacisk na różne "próby ucieczki" (Cohen i Taylor, 1976), które pracownicy wykorzystują do konstruowania mniej wyalienowanej tożsamości, takimi jak budowanie tożsamości poza pracą (Costas i Fleming, 2009) Wynikiem tego jest rodzaj dezidentyfikacji, poczucie braku więzi i roli społecznej, samo-wyobcowania.

Henryk Mierzecki, Ręka pracująca

Alienacja a depresja

- Depresja związana z tym oderwaniem i z imperatywem by być szczęśliwym (Carl Cederström and André Spicer, 2015)
- Depresja jako pandemia wynika z alienacji rytmów – inny jest rytm człowieka i natury, inny takie oderwanej pracy; taki oderwany rytm wyczerpuje, wysysa energię; pojawia się konieczność motywacji przy pomocy leków i obsesyjnego konkurowania z innymi (Berardi, 2009)

Nathan Coley

Dezalienacja

- Duch ma dwie strony: jasną (twórczość, sens, nadzieja) i mroczną (strach, panika, depresja)
- Mrok obecnie wyływa bo dusza jest zaniedbywana i jawi się jako Jungowski cień – obiecano nam nieśmiertelność ale to co mamy, to nieśmiertelność śmierci, rzeczy martwych (Franci Bifo Berardi, 2009)
- Dezalienacja to powrót duszy, powrót jasnej strony ducha w codziennym świecie, powrót więzi z przyrodą – także w pracy

Kirsty Mitchell

Teorie zorientowane na proces

- Starają się opowiedzieć, jak przebiegają procesy pracy, alienacji i dezalienacji

Alienacja

- Alienacja jest procesem ciągły, wydłużonym w czasie i angażującym podmioty społeczne, które mogą ją zarówno utrwalać, jak i kwestionować. (Touraine, 2000; Paulsen, 2014).

Erik Johansson, *Give me time*

Dezalienacja

- Dezalienacja może wynikać z procesu zapewnienia sensownej sprawczości w miejscu pracy.
- Alienacja jest procesem, który pod pewnymi warunkami może zostać odwrócony.
- Pracownicy czują się w pracy u siebie, „w domu”, czują się za swoją pracę odpowiedzialni (Kociatkiewicz, Kostera & Parker, 2020).

<https://www.youtube.com/watch?v=24Xi59t3S5U>

Partycypacja i dialog

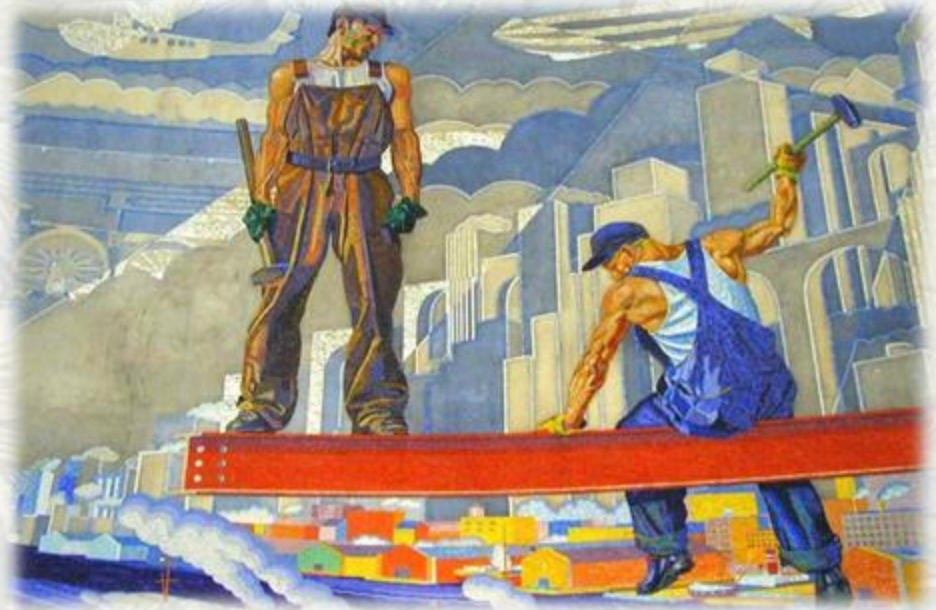
- Dezalienacja obejmuje doświadczenie kontroli i pośrednictwa oraz mechanizmy kolektywnego i partycypacyjnego budowania tożsamości i dialogicznego budowania relacji społecznych (Kociatkiewicz, Kostera & Parker, 2020).
- Jest to pojęcie szersze niż sensowna praca, która też jest bardzo istotna (e.g. Michaelson et al., 2014; Mitra and Buzzanell, 2017),

Chris Stain, *Without labour nothing prospers*

Przyjaźń w pracy powoduje dezalienację

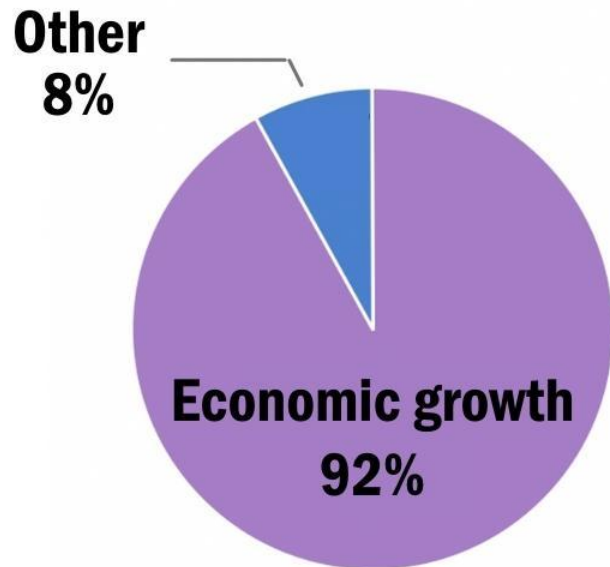
•Sarah Wright i Anthony Silard (2020) - brak przyjaźni czy choćby koleżeństwa – samotność w miejscu pracy bywa szkodliwa dla ludzi i dla całej organizacji. Samotność, choć stygmatyzowana i trywializowana we współczesnych miejscach pracy, bywa zarazem potężnym jak i bardzo złożonym aspektem powodującym cierpienie i depersonalizację organizacji, coś w rodzaju chronicznego głodu ludzkich więzi.

Winold Reiss, Cincinnati Union Terminal

Where has shareholder wealth come from?

1952 to 1988

1989 to 2017

Source: Greenwald, Lettau, Ludvigson, "How the Wealth Was Won: Factors Shares as Market Fundamentals," NBER Working Paper, April 22, 2019

Praca

Joseph Wright, *The Blacksmith's Shop*

Historically, *human work* patterns have taken the form of intense bursts of energy followed by rest. [...] Children are delighted when they realize they can cause predictable effects in the world. [...] This pleasure at being the cause is more than a source of happiness. It is fundamental to the child's growing sense of self."

(David Graeber, 2018)